NOVÉ NEBE, NOVÁ ZEMĚ

Původ materiálu
Elen Plzáková, aktualizovala Radka Včelná

1. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

a) pro mladší školní věk

Když je vám smutno, co vás potěší? - Bonbon? Pohádka v televizi? Povzbuzení od mámy/táty nebo od kamaráda/kamarádky?

b) pro střední a starší školní věk

Kdybyste se měli ocitnout na pustém ostrově, co byste si vzali sebou? (Nechte děti chvíli jmenovat a také zdůvodnit, proč právě to či ono...) A co tužku a papír? – Abyste mohli někomu napsat (volání o pomoc, zprávu o sobě, poznamenávat si své zážitky...)

Motivace „pro Teofila“ se tentokrát nekoná, je to janovská úloha.

2. Poznámky k textu a jeho katechetickému využití

Vize nového Jeruzaléma - vize, to co je Janovi dáno spatřit, není pouhé promítání „nebeských diapozitivů", informující o budoucnosti. Janovi je dáno spatřit „zvěstné předsta vení", které má jako vidoucí, prorok také hned zvěstovat. Jednotlivé prvky tohoto představení (nový Jeruzalém aj.) najdeme ve zvěsti jiných biblických svědků. Janovi ovšem nejde o autorskou originalitu.

Jde o vrcholné závěrečné ujištění o tom, co neobstojí a co naopak obstojí.

Této vizi 21.-22. kap. předchází vize soudu (20,4nn): Bůh přivádí do krize všechno lidské i ne-lidské protibožské úsilí, které brání prosazení jeho díla. Tato vize zřetelně dosvědčuje, že všechno to, co se zdá v přítomnosti pronásledované církvi vítězit, vposledu neobstojí. Proto ve chvíli finálního dramatu povstávají ti, které proti-božské, proti-kristovské poměry krutě a nelítostně odrovnaly - věrní svědkové, mučedníci.

Když je pak Božímu dílu „vyčištěn prostor“, přichází na scénu dílo totální obnovy - nový Jeru zalém, sestupující z nebe od Boha. Protože jde o zvěst pro pronásledovanou církev, slyšíme, že Bůh zaslibuje svou přítomnost, obecenství - a také velice konkrétní ujištění: sem se už nedostanou slzy, bezpráví, bolest. Toto Boží rozhodnutí není ovšem pouhou hudbou vzdálené budoucnosti, ale též zaslíbením a výzvou, se kterou smí víra počítat a podle které se může orientovat už nyní (srv. 21,5b-6a).

- Město (polis) - nový Jeruzalém není lid, kmen, ale MĚSTO – tedy společenství, kde zře telně vládnou určité pravidla soužití. Není tam chrám, tj. oddělený kultický prostor, není tu oddělená sféra „náboženského“ a „světského“. Boží sláva, tedy nejhlubší závažnost Božího díla, je zřejmá všem příchozím i přebývajícím. Proto je též řečeno, že tomuto městu odevzdají svou slávu a čest králové a národy. V čase nového Jeruzaléma se už nikdo nechce osobovat roli rozhodující (či jediné) autority, kterou by ostatní měli ctít a poslouchat.

Důležitý je universalismus tohoto města - je otevřené všem, mají tu místo všechny rasy, národnosti, konfese a náboženství (bezpochyby tu inspirovala izajášovská zaslíbení - viz Iz 60 kap.). K Božímu dílu mají teď přístup všichni, kdo mu předtím byli odcizeni (či na které lid víry staré i nové smlouvy hleděl skrz prsty), rádi a trvale přicházejí. Pronásledovanému společenství tato vize brání uzavřít se do ghetta či zaujmout sektářský postoj „jediných spravedlivých".

- svatost tohoto města neznamená, že by tu vládli náboženští hodnostáři, církevní nebo politická křesťanská strana (město je bez chrámu!), nýbrž, že celá tato pospolitost a všichni, kdo do ní přicházejí, bezvýhradně náležejí Pánu Bohu a jeho Beránkovi (v.22). Bůh odstranil všechny přehrady a odcizení, které lidé mezi sebou a jím nastavěli pýchou, nevěrou, modlář stvím i přetvářkou. Proto tam nebude nic proklatého (22,3).

- Beránek - „Beránek Boží“ je označení, které Jan Křtitel přisoudil Ježíšovi (J 1,29.36), nava zuje na Jr 11,19 (prorok tím označuje svou nevinnost) a Iz 53,7 (srv. Sk 8,32), kde je beránek symbolem zástupného utrpení. Jan měl patrně na mysli každodenní oběť beránka v chrámě i vysvobození národa z otroctví egyptského (J 2,13;.sr. J 19,36 s 1P 1,19). Ve Zj se užívá 27krát slova Beránek pro označení Krista (Zj 5,6; 7,14.17; 13,8; 14,1.4 aj.).

(BS-N, s. 65) Autor svitku Zj využívá celé šíře významu symbolu (zástupné utrpení přinášející dar odpuštění; vysvobození ze zotročení; ukazující k novému životu; dávající smysl lidskému jednání a dějinám; symbol beránka zvýrazňuje prorocké rysy Ježíše Nazaretského, ale odkazuje ještě dál za prorockou funkci Krista.

3. FORMULACE TÉMATU

4. VYKLADAČSKÁ A KATECHETICKÁ ÚSKALÍ

- Kdyby někdo objevil zlomky knihy Zjevení, a to právě 21. a 22. kapitolu, neměl by tušení o podobě a obsahu knihy jako celku, tak jak ji známe my. Její závěr (kap. 21 a 22) je odpověď na bolest předcházejících kapitol, jejich uklidnění, jejich protipól, opak. Je proto důležité mít na paměti – a dětem zprostředkovat -, že kniha je psána v krajních kontrastech (bolesti – zahojení ran; útoky zlých sil – obrana a útok dobrých; katastrofy – únik na nezničené pastviny; zničující války – pokoje; stejně tak smrt - život, konečná smrt – věčný život; hořící a bolící země – chladivé a světlem naplněné nebe..) Poslední dvě kapitoly jsou pak krajním kontrastem všem předcházejícím. Ztišují apokalyptické peklo země člověka a dotýkají se nejzranitelnějších a nejskrytějších míst duše svého čtenáře. Tyto dvě kapitoly nelze vykládat bez neustálého upozorňování na kontext – na kontrast. Samy o sobě ztrácejí své sdělení a upadají do podezření, že jsou líbivé, sladké, růžové.

- pronásledování – nezaměřte jen na politický nebo náboženský útlak. Dětem by se mohlo zdát, že se jich potěšení plynoucí ze závěrečných kapitol Zjevení netýká, když s takovým pronásledováním nemají zkušenost. Připomeňte, že mnoho lidí je pronásledováno úzkostmi a strachem, když prožívají bolest, samotu, nemoc, smrt blízkého člověka. To se pak člověku nezdá život krásný a slavný a někdy se zdá, že člověk ty rány, co jej potkávají, nevydrží. A i do takových situací, nad nimiž jsme bezradní, vnáší světlo naděje andělské zjevení, jakého se dostalo i Janovi: Bůh je tu s námi. Immanuel (= Bůh s námi). Bůh posílá své anděly (21,9; 22,6), své rychlé posly, kteří se nás svými křídly láskyplně dotýkají, stírají naše slzy, tiší bolesti, uvolňují balvany, které nás tlačí k zemi. Zjevují nám Boží blízkost, abychom aspoň koutkem oka, koutkem duše spatřili tu nádheru příbytku Božího mezi lidmi, budoucího Jeruzaléma, města otevřeného pro všechny.

- Zjevení není „jízdním řádem katastrof“, není však ani bezvadnou skutečností, která „jed nou“ přijde, zatímco ostatní lidé se jen pachtí a mají stále nějaké návrhy na reformy. Janovo vidění nás již nějak formuje a my přijímáme svědectví o neslýchaně „novém“. S rizikem naší nedostatečnosti se do něčeho pouštíme, a dokonce formujeme a reformujeme.

-nebe - Děti mají jistě různé představy o nebi. Vysvětlete, že podstatnější, než jak nebe vypadá je – jaké nebe je a jak působí: Bůh bude přebývat mezi lidmi a oni budou jeho lid

(21,3). To je to, co očistí, co léčí. Bezprostřední Boží přítomnost – to je nebe. A nejpodstatnější o nebi – že je. To se Jan pokusil popsat. A podařilo se mu to s velkou přesvědčivostí.

5. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ

a) pro mladší školní věk

Využijete-li navržené motivace, můžete navázat, že Jan, i když sám v nezáviděníhodné situaci vyhnance, píše povzbuzující dopis svým bratřím a sestrám ve sboru, aby je povzbudil a potěšil a utvrdil o Boží přítomnosti i ve chvílích, když je jim úzko, mají obavy z budoucnosti nebo strach před pronásledováním. To, co mu bylo odkryto, Jan vykresluje tak podrobně a barvitě.

Motivace

1. Do situace ohrožení, dopis plný potěšení
2. … a krásných obrazů: nové nebe, nová země, zářící město, beránek
3. Co je nebe? - Bůh přebývající mezi lidmi (Immanuel)

b) pro střední a starší školní věk.

Motivace

1. Vězněný Jan píše dopis svým pronásledovaným bratřím a sestrám; nenaříká v něm nad svým či jejich údělem, ale chce potěšit tím, co mu bylo zjeveno
2. Příbytek Boží - Bůh je uprostřed svého lidu navzdory všemu, co jej svírá
3. Město nové, město bez žalářů, Jeruzalém nový, viděl Jan – město zcela otevřené všem; i odstrčení tam nacházejí své místo

4. Nový Jeruzalém – město bez kostela, bez chrámu, bez náboženství, zato s Beránkem uprostřed, s Bohem docela blízko, s jeho dechem, s jeho slovem.

5. Ve světle nového Jeruzaléma budujeme svá města – to je Janova zvěst k posílení věrnosti a naděje pronásledovaného společenství

6. METODICKÉ POKYNY K PRACOVNÍMU LISTU ZDEŇKA ŠORMA

Dokreslením obrázku můžete s dětmi začít. Společně si potom obrázky prohlédněte a nechte děti vysvětlit, co a proč do „nové země“ nakreslily. Na to můžete navázat tím, že v bibli máme také takovou vizi. Můžete si ji přečíst a porovnat, co nakreslily děti a co popsal Jan. Rozdíly vám umožní upozornit na důrazy Janova poselství (např. chrám-kostel nebude třeba).

Obrázek mohou děti samozřejmě dokreslovat také po vašem výkladu. Při rozhovoru nad dotvořenými obrázky zjistíte, zda z vašeho výkladu slyšely, co jste jim zamýšleli sdělit, a můžete jej ještě dovysvětlit nebo poopravit.

7. LITURGICKÝ RÁMEC (vstup, písně)

Ten, který seděl na trůnu, řekl: „Hle, všecko tvořím nové.“ A řekl: „Napiš: Tato slova jsou věrná a pravá.“ (Zj 21,5)

8. VYPRÁVĚNÍ A NÁPADY PRO PŘEDŠKOLNÍ VĚK

Pro předškolní děti lze využít poslední úlohu z TdV „Tím vše začíná“.

9. VYPRÁVĚNÍ PRO STŘEDNÍ ŠKOLNÍ VĚK

Motivace

1. O knize Zjevení

Na konci Bible je zvláštní kniha. Jmenuje se Zjevení Janovo. Zjevení se ta kniha jmenuje proto, že Jan v ní zapsal zvláštní zážitek. Bylo to vidění, cosi podobného snu, ale člověk při tom nespí. Jan viděl, jak to je se světem, jak v něm lidé bídně žijí a kolik zla si na sebe nastražili a také viděl, co Bůh pro lidi připravil.

To, co viděl Jan o bídě světa, to opravdu není nic povzbudivého. Je to hrůzostrašné. Jestli jste viděli nějaký strašidelný film, tak tohle je mnohem horší. Je to takový horor, jaký ještě nikdo nenatočil, nedalo by se na to dívat. Jenže je to hrůza, ve které lidé často žili a žijí.

Spousta lidí četlo tu knihu tak, že to je přesný přehled událostí jak půjdou za sebou těsně před koncem světa. Stává se, že někdo prohlásí o nějaké události v dějinách: „Ha, to je ono, o tom psal Jan ve Zjevení, tak teď se stane ještě tohle a tohle a za tři roky je konec světa." Jenže to je nesmysl, Jan popsal tu hrůzu, jak to mezi sebou lidé vedli a vedou. Proto tam nacházíme jakoby popisy katastrof, které se stávají v našem světě. Války, neštěstí, epidemie, ničení přírody, vládci, kterým jde jen o peníze a moc a neváhají kvůli tomu zabíjet a ničit třeba celé národy, to všechno se najde v knize Zjevení. Veliký kus té knihy je o lidské zlobě a jak lidé poslouchají zlého. Jan to napsal tak výstižně, že se tam každá doba v dějinách lidí poznávala.

Jan tu knihu ale nenapsal proto, aby se podle ní daly točit horory nebo se z ní dozvědět, jak bude vypadat konec světa. Napsal ji, když byl sám ve vyhnanství, jako povzbuzení pro své bratry a sestry ve sboru. Věděl, že je jim úzko, mají strach z pronásledování a obavy z budoucnosti. A tak jim napsal dopis, ve kterém ujišťuje o tom, že Bůh je s námi v každé situaci a že budoucnost má ve svých rukou a tam nebude černá. Napsal jim, co mu bylo dáno poznat.

2. Nádherné město

V té knize tak není jen popis nějakých hrůz. Jan totiž také viděl, jak Bůh naloží s tímto světem plným bolesti. Všechno bude nové a krásné. Nové nebe i země.

V tom novém světě viděl nádherné město, Nový Jeruzalém mu říká. Byl obrovské, aby se do něj všichni vešli. Bylo tak nádherné, že zářilo do dáli. Kolem města byly hradby z drahokamu jaspisu. Ten může mít červenou i zelenou i modrou barvu. Hradby tam byly proto, aby se

obyvatelé města cítili bezpečně. Město mělo dvanáct bran a ty byly z překrásných perel, byly stále otevřené, aby se tam lidé cítili svobodně a každou bránu hlídal anděl. Město bylo postavené ze zářícího zlata a v základech mělo 12 druhů drahokamů. Drahokamy mají různé barvy, takže vypadají hezky, ale také jsou kvalitní a někteří lidé vyzkoušeli, že mohou jakoby příjemně zářit, může to mít na někoho až uzdravující účinek. To znamená, že základy města vypadaly krásně, byly pevné a dávaly lidem uklidnění a jistotu. Na náměstí, které také bylo z průzračného zlata, tekla řeka. V ní byla voda čistá jako křišťál, takže se z ní každý mohl napít. Na obou březích té řeky rostly stromy, na kterých bylo pořád velmi dobré ovoce k jídlu a jejich listy byly léčivé.

3. Co v tom městě nebylo

Ale také tam něco nebylo, co bývá v našich městech. Třeba tam nebyly lampy. Dokonce to město nepotřebovalo ani slunce a měsíc. Bojíte se, že tam byla tma? To ne, protože lidem zářila Boží sláva a svítil jim Kristus.

Taky tam nebyl žádný kostel. Nebylo to potřeba, protože Pán Bůh byl mezi nimi a lidé žili celý den tak, že stále sloužili Pánu Bohu tím, co dělali.

4. To nejdůležitější o novém Jeruzalémě

Líbí se vám takové město? Ale ta jeho nádhera, to pořád není všechno. Nejlepší na tom městě bylo, že s lidmi tam bydlel Pán Bůh. Stál tam trůn Pána Boha a Pána Krista. Vzpomínáte si třeba na Mojžíšovy příběhy, jak to bylo vždycky složité, když se Pán Bůh přiblížil, Mojžíš ani nikdo jiný ho nesměl vidět, protože by pohled na jeho svatost nesnesl. Je to jako se sluncem, do toho se taky nesmíme dívat, protože by nám to spálilo oči. Ale tady, v tom městě, už lidé mohli vidět Boha, protože je tam Pán Ježíš přivedl čisté a dobré, už na nich nebylo to, čemu říkáme hřích. Přivedl tam všechny, i ty, kdo už mezi tím zemřeli, ty vzkřísil, aby do toho města také mohli přijít. Pán Bůh sám setřel každou slzu z každé uplakané tváře a v tom městě už nebyla ani smrt ani bolest ani pláč.

5. Zlé už nebude

Takové město tedy viděl Jan. Sestoupilo z nebe, protože lidé, ať to zkoušeli všelijak, neuměli spolu žít nikdy tak krásně jako v tomto městě. Tak to Pán Bůh udělal za ně. To město jim dal a přišel mezi ně.

A co se stalo se vším tím zlým? Jan viděl taky ohnivé jezero, do kterého spadne všechno zlé a shoří tam. Jakoby to byla veliká skládka odpadků, kde se spálí všechno ošklivé a nepotřebné. Jenže ve Zjevení to nejsou pytlíky od svačin a bramborové slupky, ale zlo, co je mezi lidmi. Zbabělost, závist, nevěrnost, proradnost, lež, vražda, krádež, násilí, všechen hřích a všechno spoléhání na zlé tam poletí. Všechno, co se Pánu Bohu nelíbí. Jan nám tím připomíná, že není jedno, jak člověk žije, že na tom záleží. Jako by říkal: „Člověče, co Bůh pro tebe připravil, to opravdu stojí zato, je to nádherné a bude ti tam dobře. Ale nevezme tě do toho krásného města, když budeš žít proti jeho přikázání, když budeš zlý, takoví lidé v bezpečném městě nemají co dělat. Žij tak, abys do toho jezera nespadl celý.“

A kdo tedy může přijít do toho města? Poslechněte si, jak Jan mluví o těch, kteří tam přijdou: jsou to ti, co hledají, co věří, co se snaží žít podle Boží vůle, ti, co mají žízeň po spravedlnosti, ti, kteří se namáhají nenechat špatnost, aby se roztahovala po světě. Není tam, že by se jim to vždycky povedlo. Ale jsou to ti, co hledají Pána Boha.

Naděje knihy Zjevení říká, že nádhera toho budoucího města bude v tom, že Bůh bude bydlet mezi lidmi a přivede si k sobě každého, kdo mu věří.

6. Můžeme se těšit, až Ježíš přijde

Ono už se to stalo, že Bůh přišel mezi lidi, když se narodil Ježíš. V něm poznali lidé Boha a zjistili, že je laskavý a mohou se od něj učit, aby uměli žít spolu a aby z nich mohl mít Pán Bůh radost. Ježíš Kristus, který zemřel a vstal z mrtvých, už přemohl smrt a hřích. Už se to stalo, ale čekáme, že znovu přijde a uvidíme ho a tehdy to bude zřetelné a všichni to poznají. Jan viděl nádherné město plné lásky a darované lidem z lásky jako obraz toho, jak to bude, až Kristus přijde. Je to celé jako velký obraz, nedá se říct, že to přesně tak bude vypadat – ale máme si být jisti, že to bude veliká nádhera a samá radost. A taky s Janem můžeme prosit jako on: Amen, přijď, Pane Ježíši!

Modlitba:

Pane Bože, věříme, že máš pro nás víc, než bychom si uměli představit. Prosíme tě, abys nás o tom ujišťoval, když propadáme beznaději a úzkosti. Prosíme, pomáhej nám důvěřovat ti a stejně prosíme i za všechny lidi, které máme rádi. Amen

10. NÁMĚTY K ROZHOVORU

Slyšeli jste o lidech poslaných do vyhnanství (Izraelci do babylonského zajetí, J.A. Komenský, Napoleon Bonaparte, K. H. Borovský..)? Proč byli nebo jsou lidé do vyhnanství posíláni?

Četli jste knihu Robinson Crusoe? Jaký je rozdíl mezi Robinsonem a autorem knihy Zjevení Janovo? (Robinson píše deník kvůli sobě, Jan píše dopis pro povzbuzení druhých)

11. A JEŠTĚ SE OHLÉDNĚTE...

Odkaz na pracovní list
V3 Nové nebe, nová země
22 Útisk a naděje
Odkaz na píseň
Nova země, nové nebe (SV223)
Neskládejte v mocných naději (EZ632)
Zlatá když sluneční záře se objeví
O´Beraṅku nevinny´, jenžs pro nás na kříži umřel
Maran atha (SV180)
Můj Pán všechny svolá ráno, až se rozední
Pomine země v suchopár proměněná vidinami
V nebi je trůn (SV360)
Cílová skupina
Školní
Katechetické cykly
Pozvání na cestu - Skutky
Téma
Vánoce
Biblický odkaz (kat)

Zjevení 21–22